

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ

Η ΚΟΣΜΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΠΡΟ ΕΝΟΣ ΑΙΩΝΟΣ

Ο έκλεκτος συνεργάτης μας κ. Θεόδ. Συναδίνος είχε την καλωσύνη να μᾶς ἀποστείλῃ τὴν κάτω ἱστορικὴ μονογραφία περὶ τῶν πρώτων κοσμικῶν συγκεντρώσεων στὴν μόλις ἐλευθερωθεὶσα Ἑλλάδα, πρὸ ἑκατὸ καὶ πλέον ἐτῶν, τῶν πρώτων χορῶν καὶ ἐσπερίδων στὴν ἀσχημάτιστη ἀκόμη κοινότητα τῆς Ἀττικῆς καὶ τοῦ Ναυπλίου, περὶ τῆς κοσμικῆς γενικῆς κινήσεως τῶν χρόνων ἐκείνων, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ Ἑλλάς εἶχε ἐξέλθει ἀπὸ τὰ σκοτὴ τεσσάρων αἰῶνων ἀφορήτου δουλείας.

Δημιουργοὺς σημεῖρα τὸ πρῶτο μέρος τῆς ἀραίας καὶ διαφοριστικῆς μονογραφίας τοῦ κ. Συναδίνου, ἡ ὁποία δὲν εἶνε φυσικὰ ἀσχετὴ μὲ τὸν ἐγερθέντα τὰς τελευταίας ἡμέρας θόρυβον γύρω ἀπὸ τὸ θεατρικὸν ἔργον τοῦ «Κοσμικῆς Κινήσεως», τὸ παίζομενον μετὰ τόσης ἐπιτυχίας ἀπὸ τοῦ θιάσου τῆς κ. Μαρίας Κοτοπούλη.

Α'.

Ἡ προσβειομανία, γιὰ τὴν ὁποίαν ἐγγράφησαν τόσα τελευταία, ἐξ ἀφορμῆς τῆς νέας κοινότητος τοῦ ὑποφαινόμενου «Κοσμικῆς Κινήσεως», δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ ξενοναμία ποῦ δυστυχῶς διέκρινε πάντοτε τὸν Ἕλληνα, ἀπὸ τὴν πρώτην ἡμέρα ποῦ ἀνέκτησε τὴν ἐλευθερίαν του καὶ ἡ ὁποία ἐξακολουθεῖ ἀκόμα ν' ἀποτελεῖ σπουδαῖον παρόνομα σὲ κάθε ἐκδήλωσιν μας κοινωνικὴν ἢ πνευματικὴν. Στὸ 1828 ὁ Ν. Λαγαυῶν βρέθηκε στὴν ἀνάγκη νὰ κεντηθῆσιν τὴ διαγωγή Ἑλληνίδος τοῦ ἔξωτερου, ἡ ὁποία, παρερισκομένη στὴν ἐσπερίδα ποῦ ὀργάνωσε τὴν 11 Ἀπριλίου 1828 ἐφορῶντας τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος τοῦ Σ. Τρικούτη, ἐπροσώλησε μὲ τὴ στάσιν τῆς τῆς διαμαρτυρίας τῶν λοιπῶν προσκεκλημένων.

Στὴν περὶ ἧς ὁ λόγος κοσμικὴ συγκέντρωσις, ἡ ὁποία ἔγινε στὴν εὐχρηστότερη αἰθουσα τῆς ἐν Ἀττικῇ οἰκίᾳ τοῦ Σ. Τρικούτη, εἶχαν προσκληθῆ ὁ ἀρχηγὸς τῶν Κρητῶν, οἱ πρέσβεις τῶν ξένων Διγνάμενων, ὅσοι ἄλλοι γνωστοὶ ξένοι ἔτιχε νὰ βρισκόνταν στὴν τότε πρωτεύουσα τοῦ ἀριστοτάτου Ἑλληνικοῦ κράτους, καὶ οἱ προῦχοντες τῆς νήσου. Μεταξὺ τῶν προσκεκλημένων διεκρίνετο, ὅπως θὰ ἔγραψαν οἱ σημερινοὶ κοσμικογράφοι, καὶ ἓνας πρῆγξην, Ἕλληνα τὸ γένος, «νεοστί» — κατὰ τὸν Ν. Λαγαυῶν — Ἕλληνα ἐκ Παρισίου, μετὰ τῆς συζήτησιν του, φερουμένης ἐσθήτης «καλὴν πορφυροῦν καὶ περιμεινέντα χιτῶνα» καὶ ὡς πρόγονο Κυβέλης, ἀναπεπαιγμένην καὶ ὑψηλὴν ἔχουσαν τὴν κόμην. Στρέφουσα δὲ ἀδιακόπως τὸ βλέμμα περὶ τὴν αἰθουσαν ἢ λιπαρά αὐτὴν πρῆγξισσα, ἐφαίνετο οἰκτείρουσα τὸ ἔνδυμα καὶ τοὺς τροπούς τῶν παρακαθημένων καὶ ἐχλεύαζε καὶ ἐκάγχαζε ὡς κροκάξα, κατὰ τὸν μακαρίτην Κλονάρην, καὶ ἐκτετατὴν γαλλιστί.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ κοσμικῶν συγκεντρώσεων, ἀξίζει, νομίζω, ν' ἀναφερθῆ ἐδῶ ὁ πρῶτος, ὅπως εἶπειν, ἐπίσημος χορὸς ποῦ δόθηκε στὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς. Ὁ ἐν λόγῳ χορὸς ἦτο πολυτελέστερος ἀπὸ τὴν προαναφερθεῖσαν συγκεντρώσιν στὸ σπίτι τοῦ Σ. Τρικούτη, ὅχι μόνον γιὰ τὴν αἰθουσαν τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Ἀλεξ. Κοτοσταυλοῦ, στὸ ὁποῖο δόθηκε, ἦσαν περισσότερες καὶ μεγαλύτερες, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἐπιπλοὴν τῶν δομημάτων ἦταν κομψότερη, καὶ ἀκόμη γιὰ τὸ ἀρχηγὸς τῆς ἀγγλικῆς μοίρας ποῦ συνέπεσε νὰ ναυλοῖται τότε στὸν λιμένα τῆς Ἀττικῆς, εἶχε προημετομηθεῖ νὰ στείλῃ τὴν μάστιγα τῆς ναυαρχίδος, ἡ ὁποία καὶ ἐπαίανιζε κατὰ τὴ διαρκείαν τοῦ χοροῦ. Ἡ χορευτικὴ ἐσπερίς τοῦ Κοτοσταυλοῦ δόθηκε πρὸς τιμὴν τοῦ στρατάρχου Μαζῶν, ὁ ὁποῖος εἶχε ἔλθει τότε στὴν Αἴγινα γὰ ν' ἀποχωρηθῆ τὸν Καποδίστρια. Ἐγινε δὲ στὸ σπίτι τοῦ Κοτοσταυλοῦ καὶ ὄχι τοῦ Κυβερνήτου, γιὰ τὸ σπίτι τοῦ τελευταίου δὲν ἦταν κατάλληλον ἀ φιλοξενίῳ τῶν φιλέλληνα στρατηγῶν τῆς εὐεργέτιδος στρατίας. Τότε εἰσήχθη γιὰ πρώτη φορὰ καὶ ἡ ἐντετατὴν προσκλησις, τῆς ὁποίας σημεῖρα κάνει χοροὶ καὶ ἡ κομῆτὴ Μαριά. Ἡ ἀποσταλεῖσα ἐντετατὴν προσκλησις εἶχε ὡς ἑξῆς:

«Ὁ κύριος Κοτοσταυλὸς μετὰ τῆς συμβίας αὐτοῦ παρακαλοῦσι τ. κ. Κυρ... νὰ παρενθῆσθαι τὸ ἐσπερίαν τῆς 27ῆς Ἀπριλίου 1828, εἰς τὴν οἰκίαν του, εἰς ἐσπερινὴν συνασπασομένην, τὴν ὁποίαν θέλει τιμῆσθαι μετὰ τὴν παρουσίαν του ὁ ἐνδοξότατος Μαργαριῶλος Μαζῶν».

Ποιά ἦτο ἡ ἐπιπλοὴ τῆς οἰκίας τοῦ Ἀλ. Κοτοσταυλοῦ δὲν γνωρίζομε. Ἄν κρίνομε ὅμως ἀπὸ τὴν ἐπιπλοὴν ἄλλων σπιτιῶν ποῦ τὴν περιγράφει τὸν ἐφρόντισαν νὰ περιγράψωμεν διάφοροι δικοὶ μας ἱστορικοὶ καὶ ξένοι περιηγηταί, δὲν θὰ ἔπρεπε ἀσφαλῶς νὰ εἶνε πολὺν διάφορος τῶν ἄλλων. Ἐτοί ἡ ἐπιπλοὴ τῆς αἰθουσῆς τοῦ Σ. Τρικούτη, στὴν ὁποία ἔγινε ἡ συγκέντρωσις γιὰ τὴν ὁποία ἐμῆλισαμε παραπάνω, ἀποτελεῖτο ἀπὸ μικρῶν ἀνάκλιτρον ἢ σοφῶν κείμενων πρὸς τὸ μέταλλον καὶ ὑπὸ τὰ παράθυρα τοῦ θαλάμου, ἐνὸς τὰς δύο ἄλλας πλευρὰς αὐτοῦ ἐπεριζώνοντο θρανία μελιταῖα. Παρομοίαν συντάξιν τῆς ἐπιπλοῦν τῶν σπιτιῶν καὶ ἀργότερα στὸ Ναύπλιον, ὅπου ἐντομηταξὺν εἶχε μεταφερθεῖ ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος. Σοφάδες, σιλνέδες καὶ κουλτούκια, τὰ ὁποία τὴν ἡμέραν ἐχρησίμευαν ὡς καθίσματα, τὸ δὲ θρανὸν γιὰ κρεβάτια, ἀποτελοῦσαν τὴ μοναδικὴ ἐπιπλοὴν τῶν σπιτιῶν. Τὰ σημερινὰ καθίσματα ἦσαν ἀγνωστὰ στὸ Ναύπλιον καὶ μόνον ὅταν ἐγκατεστήθη ἐκεῖ ὁ Καποδίστριας κατεσκευάσθησαν μερικὰ ξύλινα τοιαῦτα, ἕνα εἶδος σκεριανὰ νὰ τοῦμε, χάριν τῶν «φραγκοφορεμένων κυριῶν». Ὅταν δὲ τὸ 1831 κάποιος Ἰθακὸς πλοίαρχος, προσερχόμενος ἀπὸ τὴ Βενετία καὶ ἰδὼν τὴν γυνὰ τῆς οἰκίας τοῦ Λαγαυῶν, ἐπόλησε εἰς αὐτὸν ἀντὶ μετρίας τιμῆς ἕξ ψάθινα καθίσματα, ἡ φήμῃ τῆς πολυτελείας τῶσων διεδόθη σὲ ὅλη τὴν πόλιν, ὅστε κατὰ τὴν βεβαίωσιν αὐτοῦ τοῦτοῦ τοῦ Ν. Λαγαυῶν, πολλοὶ ἔτρεξαν νὰ θανατίσων «τὰ πρωτοφανῆ καὶ ἀξιοπρίεργα αὐτὰ ἐπιπλα».

Τὰς κοσμικὰς συγκεντρώσεις κτιστὸς εἰσήγαγε στὸ Ναύπλιον ὁ μετὰ τοῦ «Ὄθωνος» κατελθὼν στὴν Ἑλλάδα κόμης Ἀρμανσπεργ, ὁ ὁποῖος ὑπέρχε καὶ ὁ πρῶτος ποῦ ἔφερε πιάνο στὴν τότε πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλο σπῆτι, ποῦ ὁποῖος θὰ ἔλεγαμε σημεῖρα, «ἐδέχετο κόσμον», ἦταν τοῦ Κ. Καρατζᾶ, ὁ ὁποῖος ἦταν κάτοχος τοῦ δευτέρου πιάνου ποῦ ὑπέρχε στὸ Ναύπλιον. Στὸ σπίτι τοῦ Καρατζᾶ συνηθίζοντο πολλὰ οικογενεῖα τὸ ἐσπερίαν καὶ διασκεδάζαν ὑπὸ τὰς προθύμους περιποιήσεις τῆς εὐγενεοῦς οἰκοδεσποίνης, ἡ ὁποία «μετ' ἰσχυρῆς εὐχερείας, κατὰ τὸν Ἀλέξ. Ραγκαβῆν, ἐπαίξεν ἐπὶ τοῦ κλειδοκονμβάλου, ἀκροατὰς δυστυχῶς ἔχουσα ὀλίγους τοὺς δυναμένους νὰ ἐκτιμῆσωσι τὰ μουσικὰ αὐτῆς προεργήματα».

Περιέργη καὶ ἀρκετὰ πρωτότυπη ἦταν ἡ ὀρχήστρα, ὑπὸ τοῖς ἤχοις τῆς ὁποίας ἐχόρευαν κατὰ τὰς συνασπασομένας ἄλλων οικογενειῶν, ὅπου δὲν ὑπέρχε πιάνο. «Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Α. Μαυροκορδάτου — μᾶς πληροφοροῦσι χρονολογῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης — ἐχορευομένην εὐνοίε μνην ὀρχήστραν ἔχοντες τὸν λόγιον ἀξιωματικὸν Κ. Ἀζελόν, τραγουδοῦντα καὶ κρονοῦντα τὸν ρυθμὸν διὰ τῶν παλαμῶν». Ἐνοεῖται ὅτι οἱ ἀφελεῖς αὐτοὶ χοροὶ δὲν ἦσαν ἀπῆλλαγμένοι κινδύνου καὶ ἐπεισοδίων. Εἰς χορευτικὴν ἐσπερίαν, ποῦ δόθηκε στὸ σπίτι τοῦ Ν. Σκούφου, βλεπόντας ὁ Θεοφιλέτης Γοῦδας τοὺς νέους προσερχομένους νὰ καλέσωμε τὴν οὐρανὸν τοῦ εἰς χορὸν, ἐσπρόθη μίνα πνέων καὶ ἐτραβῆζε τὸ γιαταγανὶ του νὰ τοὺς πετοκόνην μολὶς δὲ χάρις στὴν ἐπέμβασι τοῦ οἰκοδεσποτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν προσκεκλημένων, ἐπειθὴ νὰ παραιτηθῆ τοῦ σκοποῦ του.

Ἀλήθεια, πόσες οἰκτροπῆτες καὶ ἀναξιοπρέπειες δὲν θὰ ἔλειπαν σημεῖρα ἀπὸ τῆς περισσότερας κοσμικῆς συγκεντρώσεως, ἂν σὲ κάθε σπῆτι ὑπέρχε καὶ ἓνας Θεοδοράκης Γοῦδας.

Θ. Ν. ΣΥΝΑΔΙΝΟΣ

ΓΝΩΜΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗ ΦΙΛΙΑ

Εἶνε ἀθλία καὶ ἀφόρητος ἐρημία ἡ ἑλλειψὶς ἀληθινῶν φίλων. Βάκων. Ἐχεις φίλο; Νὰ τὸν ἐπισκέψῃται συχνά, γιὰ τὸ δρόμον ποῦ δὲν περνάει κανεὶς συχνά, φτυρόνων πάντα ἀγκάλια καὶ τριβόλια. Ἀνατολικὴ παροιμία.